

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.09.2002, sp. zn. 6 Tdo 672/2002, ECLI:CZ:NS:2002:6.TDO.672.2002.1

Číslo: 1/2004

Právní věta: Použití ustanovení § 306a odst. 2 tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2002, nepřichází v úvahu tam, kde řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.) v souladu s tehdy účinnou právní úpravou skončilo odsuzujícím rozsudkem, který nabyl právní moci nejpozději dne 31. 12. 2001.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.09.2002

Spisová značka: 6 Tdo 672/2002

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení proti uprchlému

Předpisy: § 306a tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. L. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 1. 2002 sp. zn. 6 To 18/2002 jako soudu odvolacího ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 4 T 19/96.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný M. L. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 6. 1998 sp. zn. 4 T 19/96 uznán vinným jednak trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), e), odst. 3 písm. b) tr. zák., jednak trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a odsouzen podle § 247 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou. Zároveň byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu Frýdek - Místek ze dne 14. 12. 1995 sp. zn. 3 T 260/95, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující. Odsuzující rozsudek obsahuje i výrok o náhradě škody.

Trestní řízení bylo tehdy vedeno proti obviněnému jako proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., jak je zřejmé z usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 3. 1996 sp. zn. 4 T 19/96. Žádná z oprávněných osob proti odsuzujícímu rozsudku odvolání nepodala a rozsudek nabyl právní moci dne 25. 7. 1998.

Po nařízení výkonu trestu odnětí svobody a zjištění, že obviněný se nachází v cizině, vydala předsedkyně senátu soudu prvního stupně dne 14. 9. 2000 zatýkací rozkaz podle § 376 tr. ř. Ten byl realizován na území Rakouské republiky a obviněný byl dne 7. 12. 2001 předán rakouskými orgány do České republiky, kde je na něm vykonáván trest odnětí svobody.

Dne 17. 12. 2001 byl obviněnému doručen opis odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně. Obviněný proti němu podal téhož dne odvolání, v němž uvedl celou řadu důvodů směřujících především do skutkových zjištění. Spisový materiál byl následně předložen Městskému soudu v Praze jako soudu odvolacímu, který v neveřejném zasedání dne 15. 1. 2002 sp. zn. 6 To 18/2002 podle § 253 odst. 1 tr. ř. odvolání obviněného zamítl, neboť bylo podáno opožděně. V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud m.j. uvedl, že postup podle trestního řádu ve znění zák. č. 265/2001 Sb. možný není, neboť tento zákon nabyl účinnosti až dne 1. ledna 2002.

Opis usnesení odvolacího soudu byl doručen obviněnému M. L. dne 13. 2. 2002 a téhož dne i Obvodnímu státnímu zastupitelství pro Prahu 4. Nově zvolenému obhájci obviněného Mgr. L. K. byl opis usnesení doručen po upozornění ze strany Nejvyššího soudu teprve dne 6. 8. 2002 (opis usnesení byl původně nesprávně doručen dříve ustanovenému obhájci JUDr. M. K.).

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. L. K. osobně u Městského soudu v Praze dne 11. 4. 2002 dovolání, které posléze doplnil podáním došlým Obvodnímu soudu pro Prahu 4 dne 24. 6. 2002. Upřesnil v něm, že dovolání podal podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., neboť mu byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4, kterým byl uznán vinným a uložen mu trest.

Obsah podaného dovolání však svědčí spíše pro dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť dovolatel uvedl, že výrok odsuzujícího rozsudku byl založen na nesprávném právním posouzení skutku. V podrobnostech uvedl, že znalecký posudek, z něhož soud vycházel, byl neúplný a výše škody byla odhadována pouze na základě pravděpodobnosti. Přes tyto nesrovnalosti znalec nebyl soudem vyslechnut, škoda tak nebyla přesně zjištěna a v důsledku toho byla nesprávně užitá i právní kvalifikace. Důkazní řetězec nepřímých důkazů nebyl ucelený, přetrvávají pochybnosti o tom, zda obviněný se skutků dopustil, nehledě na to, že v době, kdy mělo dojít ke spáchání trestného činu, se již delší dobu nacházel v zahraničí.

Dovolatel poukázal i na novelu trestního zákona účinnou od 1. 1. 2002 a dovozoval, že soud měl rozhodnout o poměrném zkrácení trestu, neboť na základě této novely by muselo dojít ke změně právní kvalifikace. V závěru podaného dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 19. 6. 1998 sp. zn. 4 T 19/96 ve výroku o vině i trestu a dále usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 1. 2002 sp. zn. 6 To 18/2002 a nařídil nové hlavní líčení za jeho účasti, kde uplatní svou obhajobu.

Případné písemné vyjádření nejvyššího státního zástupce k dovolání obviněného Nejvyšší soud ke dni svého rozhodnutí neměl k dispozici.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především shledal, že dovolání obviněného je přípustné /§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř./, neboť napadá rozhodnutí, kterým byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest /§ 265a odst. 2 písm. a) tr. ř./ . Rozhodnutí odvolacího soudu přitom bylo učiněno již za účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. (k tomu možno srovnat rozhodnutí publikované pod č. 31/2002 Sb. rozh. tr.).

Obdobně Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou /§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř./, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit /§ 265e odst. 1, 3 tr. ř./ . Proto se dále

zabýval otázkou, zda dovolání obviněného z jím namítaných dovolacích důvodů je opodstatněné.

Obviněný v původním dovolání přes řadu výhrad k napadenému usnesení odvolacího soudu a především k odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně žádný konkrétní dovolací důvod jmenovitě neuvedl. Protože však každé podání se posuzuje podle jeho obsahu /§ 59 odst. 1 tr. ř./, lze usuzovat, že uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť v něm uvedl, že „napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení“ skutku.

Po výzvě předsedkyně senátu soudu prvního stupně učiněné ve smyslu § 265h odst. 1 tr. ř. však dovolatel uvedl, že dovolání podal z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. To je sice v rozporu s předtím jmenovaným dovolacím důvodem, ale vzhledem k tomu, že v souvislosti s nově vymezeným dovolacím důvodem uvedl, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti odsuzujícímu rozsudku, lze se domnívat, že uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. po novele provedené zákonem č. 200/2002 Sb. s účinností od 24. 5. 2002.

Přes uvedené nepřesnosti podaného dovolání, které by dokonce mohly vést dovolací soud k úvaze, že takové dovolání bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. /§ 265i odst. 1 písm. b) tr. ř./, příp. že nesplňuje náležitosti obsahu dovolání /§ 265i odst. 1 písm. d) tr. ř./, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že jde o dovolání, které je nutno odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

V této souvislosti je třeba uvést, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán tehdy, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Tento dovolací důvod dopadá na ty případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku odvolacím soudem nebo nadřízeným orgánem bez věcného přezkoumání věci a procesní strana tak byla zbavena práva přístupu ke druhé instanci. Jeho smyslem tedy je umožnit oprávněné osobě, aby se domohla přezkoumání věci v řádném přezkumném řízení, které nebylo provedeno, ačkoliv procesní podmínky pro toto řízení byly splněny.

Pod pojmem „procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí“ je přitom nutno chápat pouze zákonem stanovené procesní podmínky pro odmítnutí nebo zamítnutí odvolání nebo stížnosti, přičemž se jedná o rozhodnutí nadřízeného orgánu ve smyslu § 148 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. ř. u stížnosti nebo o rozhodnutí odvolacího soudu podle § 253 odst. 1 až odst. 4 tr. ř. u odvolání, v obou případech bez věcného přezkoumání věci. Podle dikce odst. 1 naposledy citovaného ustanovení odvolací soud zamítne odvolání, bylo-li podáno opožděně, osobou neoprávněnou nebo osobou, která se odvolání výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již předtím výslovně vzala zpět.

Z tohoto pohledu uvozující zákonná podmínka pro podání dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. byla splněna, neboť napadeným usnesením Městský soud v Praze rozhodl o zamítnutí odvolání obviněného podle § 253 odst. 1 tr. ř. jako podaného opožděně. Kumulativně však nebyla splněna navazující zákonná podmínka, tj. že se tak stalo „aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.“

Procesní podmínky pro postup odvolacího soudu podle § 253 odst. 1 tr. ř. nepochybně splněny byly. Soud druhého stupně na str. 2 odůvodnění svého rozhodnutí popsal celou genezi věci a přesvědčivě vyložil, proč dospěl k závěru, že odvolání obviněného bylo podáno opožděně, když současně dodal, že na této skutečnosti nemůže nic změnit ani ta okolnost, že obviněnému byl rozsudek doručen až dne

17. 12. 2001, a že postup podle trestního řádu ve znění zák. č. 265/2001 Sb. možný též není, neboť tento zákon nabyl účinnosti až dne 1. 1. 2002.

K této úvaze, s níž se Nejvyšší soud v zásadě ztotožnil, je zapotřebí dodat, že citovaná novela trestního řádu stanovila postup v situaci, kdy důvody pro konání řízení proti uprchlému pominou. V ustanovení § 306a odst. 1 tr. ř. zakotvila, že pominou-li důvody řízení proti uprchlému, pokračuje se v trestním řízení podle obecných ustanovení. Požaduje-li to obviněný, provedou se v řízení před soudem znovu důkazy v předchozím soudním řízení provedené, u nichž to jejich povaha připouští, nebo jejichž opakování nebrání jiná závažná skutečnost; v opačném případě se obviněnému protokoly o provedení těchto důkazů přečtou a umožní se mu, aby se k nim vyjádřil. V odst. 2 tohoto ustanovení novela stanovila, že skončilo-li řízení proti uprchlému pravomocným odsuzujícím rozsudkem a poté pominuly důvody, pro které se řízení proti uprchlému vedlo, na návrh odsouzeného podaný do osmi dnů od doručení rozsudku soud prvního stupně takový rozsudek zruší a v rozsahu stanoveném v odstavci 1 se hlavní líčení provede znovu. O právu navrhnout zrušení pravomocného odsuzujícího rozsudku musí být při doručení rozsudku odsouzený poučen. Přiměřeně soud postupuje, vyžaduje-li to mezinárodní smlouva již je Česká republika vázána. Podle odst. 3 citovaného ustanovení platí, že v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného.

Na daný případ by mohlo mít zásadní dopad ustanovení § 306a odst. 2 tr. ř., neboť uložilo soudu prvního stupně především povinnost doručit odsouzenému rozsudek, jehož součástí je zvláštní poučení. Předchozí právní úprava takovou povinnost soudu prvního stupně neukládala a v důsledku toho umožňovala dodat obviněného do výkonu trestu, aniž by vůbec obdržel rozsudek a mohl se k němu vyjádřit.

Nejvyšší soud proto považuje za potřebné zdůraznit, že citovaná novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2002. Časová působnost trestního řádu se přitom řídí zásadou, podle níž se procesní úkony v průběhu trestního řízení provádějí podle trestního řádu účinného v době, kdy je úkon prováděn. Případné výjimky z této zásady jsou sice možné, musely by však být výslovně upraveny v přechodných a závěrečných ustanoveních příslušné novely. Ustanovení čl. II zákona č. 265/2001 Sb. však žádnou takovou výjimku ve vztahu k ustanovení § 306a tr. ř. nezakotvilo. To znamená, že teprve po účinnosti této novely (od 1. 1. 2002), musely nastat zákonné podmínky opodstatňující postup podle § 306a odst. 2 tr. ř., tj. po 31. 12. 2001 pominuly důvody, pro které se vedlo řízení proti uprchlému a toto řízení skončilo odsuzujícím rozsudkem, který po tomto datu nabyl právní moci. Jestliže odsuzující rozsudek vydaný v řízení proti uprchlému nabyl právní moci před účinností zák. č. 265/2001 Sb., pak není splněna jedna ze základních podmínek pro postup podle § 306a odst. 2 tr. ř.

Z toho je třeba dovodit, že v daném případě soud prvního stupně zcela nadbytečně a v rozporu s tehdy platnou a účinnou zákonnou úpravou nechal doručit opis pravomocného rozsudku obviněnému M. L. po jeho zadržení a předání rakouskými orgány k výkonu trestu do České republiky. Stalo se tak totiž již dne 7. 12. 2001, proto mu v průběhu prosince 2001 nemusel být opis odsuzujícího rozsudku doručován, neboť v té době účinná právní úprava (až do 31. 12. 2001) to nevyžadovala. Pokud již takovým postupem soud prvního stupně vytvořil obviněnému formální podmínky k podání odvolání, které soud druhého stupně podle § 253 odst. 1 tr. ř. správně zamítl, nemůže to současně mít takový dopad, aby si obviněný v důsledku toho vytvářel předpoklady pro podání úspěšného dovolání.

To je třeba akcentovat i proto, že obviněný nejprve uplatnil v dovolání důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který by – formálně vzato – bylo možno zahrnout do důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l), pokud by první z uvedených dovolacích důvodů byl dán „v řízení mu předcházejícím“. Tento dovolací důvod je přitom dán, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Důvodem dovolání ve

smyslu tohoto ustanovení tedy nemůže být nesprávné skutkové zjištění prvostupňového či odvolacího soudu, jelikož právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění soudu vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku, která jsou pak blíže rozvedena v jeho odůvodnění.

Nejvyšší soud však není oprávněn přezkoumávat a hodnotit postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů, je povinen vycházet z jejich skutkového zjištění a v návaznosti na tento skutkový stav pak hodnotí hmotně právní posouzení skutku, přičemž skutkové zjištění soudu prvního stupně nemůže změnit, a to ani na základě případného doplňování dokazování či v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. Tento závěr vyplývá rovněž z toho, že Nejvyšší soud v řízení o dovolání jako specifickém mimořádném opravném prostředku, který je určen k nápravě procesních a hmotněprávních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není další instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři. V takovém případě by se dostával do role soudu prvního stupně, který je soudem zákonem určeným a také nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř., popřípadě do pozice soudu druhého stupně, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem. V této souvislosti je rovněž třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad obsahuje trestní řád další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

V posuzované věci obviněný uplatnil námitky proti tomu, jak byl zjištěn skutkový stav věci a jak byly v rámci zjišťování skutkového stavu hodnoceny důkazy (neúplnost provedeného dokazování, způsob zjišťování výše způsobené škody apod.). V takovém případě podal dovolání z jiných důvodů, než jsou vymezeny ustanovením § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., a proto v této části dovolání by náleželo jeho odmítnutí podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle tohoto ustanovení však Nejvyšší soud postupovat nemohl, neboť při existenci rozdílných důvodů pro odmítnutí dovolání upřednostnil ten, který je pro rozhodnutí ve věci relevantní.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. L. jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., aniž byl oprávněn postupovat podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. Své rozhodnutí přitom učinil v neveřejném zasedání konaném ve smyslu ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.